

KLAGANDE

XX stad

Ombud: Jan Kleerup
Svalner Skatt & Transaktion KB
Smålandsgatan 16
111 46 Stockholm

MOTPART

Skatteverket
771 83 Ludvika

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Faluns dom den 5 maj 2010 i mål nr 502–504-10,
se bilaga A

SAKEN

Ersättning för mervärdesskatt enligt lagen (2005:807) om ersättning för
viss mervärdesskatt för kommuner och landsting, LEMK, år 2006-2007

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

XX stads talan

XX stad (kommunen) fullföljer talan. Kommunen hänvisar till beslutskopior (även gällande äldreboenden) och journalanteckningar samt anför följande till stöd för sina yrkanden.

Av den tidigare ingivna beskrivningen av kommunens sociala lägenheter framgår att lägenheterna tilldelas personer efter individuella biståndsbeslut. Biståndstagarna har ofta en social problematik kombinerad med psykiska besvär eller funktionshinder. Syftet med boendet är att biståndstagarna ska få en struktur på dagen och få hjälp med att ta ansvar för ett eget boende. Biståndstagarna ges även stöd i kontakter med samhället, såsom praktik- och arbetsplatser, samt hjälp med att komma ifrån eventuella drogproblem. Det kan därför inte råda något tvivel om att aktuella biståndsbeslut utgör ett led i den skyldighet som åvilar kommunen enligt 5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen.

Skatteverket är inkonsekvent när verket inte kräver en hänvisning till 5 kap. 5 § socialtjänstlagen när det gäller ansökningar om ersättning för äldreboende. Kommunen åberopar därför även beslutskopior avseende kommunens äldreboenden.

Kommunen får inte ägna sig åt allmän bostadsuthyrning. De i målet aktuella boendena är i stället resultat av kommunens biståndsgivning. Boendena liknar inte boenden i vanlig bemärkelse. Socialstyrelsens föreskrifter är bindande för kommunen och ger stöd för varför besluten är utformade på befintlig vis, d.v.s. det uppställs inte något krav på att kommunen ska ange boendeparagrafen i det enskilda beslutet. Att neka kommunen ersättning enbart av den anledningen strider mot allmänna rättsprinciper om förutsebarhet och proportionalitet.

Skatteverkets inställning

Skatteverket bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande till stöd för sin inställning.

När det gäller stödinsatserna ska dessa uppgå till en ”viss grad av omsorg eller vård”. Det är inte tillräckligt att bevilja boende med de villkor som kommunen uppställt, t.ex. att den enskilde avstår besittningsrätten, krav på att följa upprättad behandlingsplan med kontroll av boendet och ingen valmöjlighet till utrustningstillval för att uppfylla kravet. Det förhållandet att enskilda personer med missbruksproblematik, ensamstående unga föräldrar, unga vuxna och funktionshindrade behöver hjälp med boende är inte tillräckligt för att uppfylla kravet på inrättat boende med särskild service. Inte heller det förhållandet att de enskilda personerna behöver stöd och motivation för att behålla drogfrihet och nykterhet, att skapa förutsättningar för progress gällande arbete och/eller studier, att återuppta kontakt med nätverk, att stötta i föräldrarollen och ha meningsfulla fritidsaktiviteter är tillräckligt för att uppfylla kravet på inrättat boende med särskild service. Det krävs att de boende i lägenheterna ska ha någon form av personal som befinner sig där dygnet runt för att uppfylla kravet på sådant boende. De tre boendestödjare/ socionomer som är riktade mot målgruppen och arbetar dagtid måndag till fredag är således inte heller tillräckligt för att uppfylla kravet. Vad avser de handikappanpassade av kommunen ägda bostadsrätterna framgår inte annat än att hyresgästen hyr dessa lägenheter men inte vad stödinsatserna består av. Samtliga, till kammarrätten, insända exempel avser andra år än de som är aktuella.

För övrigt framgår inte av besluten enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen att det är ”bostäder med särskild service” fattade med stöd av 5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen. Kravet är det samma när det gäller äldreboende. Det är när Skatteverket begär in underlagen och handlingar som aktuella

omständigheter framkommer. Det framgår av beslut att det rör sig om bistånd i form av omvårdnadsboende.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Vad kommunen åberopat och vad som i övrigt förekommit i målen föranleder inte till annan bedömning än den förvaltningsrätten gjort. Kammarrätten finner alltså att kommunen inte kan anses ha styrkt att det är fråga om sådana boenden som enligt LEMK ger rätt till ersättning för ingående mervärdesskatt. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 3).

Gunnar Pettersén
kammarrättsråd
ordförande

Didrik Branting
kammarrättsråd

Åsa Ärlebrant
kammarrättsråd
referent

Camilla Wernkvist
föredragande

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN
Helen Andersson
Föredragande

DOM
2010-05-05
Meddelad i
Falun

Mål nr
502-504-10
Rotel 6

KLAGANDE
XX kommun

Ombud: Jan Kleerup
Svalner Skatt & Transaktion KB
Ingmar Bergmans gata 4
114 34 Stockholm

MOTPART
Skatteverket
771 83 Ludvika

ÖVERKLAGAT BESLUT

Skatteverkets beslut den 4 maj 2009, diariernr 53743-08/774, 53744-08/774 och 47408-08/774

SAKEN

Ersättning för mervärdesskatt enligt lag (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner och landsting, LEMK, avseende åren 2006 och 2007

BAKGRUND OCH YRKANDE

Information

Målen kom in till Länsrätten i Dalarnas län och fick målnumren 1601-1603-09. Sedan Länsrätten i Dalarnas län och Länsrätten i Gävleborgs län slagits samman den 15 februari 2010 till Förvaltningsrätten i Falun, har målen fått målnumren 502-504-10.

Överklagade beslut

Skatteverket beslutade att inte medge ersättning för hyra av lokal för vissa boendeformer med 135 005 kr år 2006, med 160 074 kr år 2007 och med ytterligare 347 639 kr år 2007. Besluten motiverades enligt följande. XX kommun (nedan kommunen) har begärt omprövning avseende ersättning med 18 procent för hyra av lokal för vissa boendeformer. Den begärda omprövningen avser boende i träningslägenheter och för år 2007 även bo-

Dok.Id 4912

Postadress Box 45 S-791 21 Falun	Besöksadress Kullen 4	Telefon 023-383 00 00 E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se	Telefax 023-383 00 80	Expeditionstid måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:00
---	---------------------------------	---	---------------------------------	--

ende till funktionshindrade. Skatteverket anser för att erhålla ersättning för hyra av lokal för vissa boendeformer krävs det att det finns individuella beslut och av de individuella besluten ska det på något sätt framgå att det är stöd i form av ett inrättat boende med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket SoL i motsvarighet till de tre grundläggande kraven som finns i SoL:s lagkommentar. Med stöd avses att det ska finnas ett inslag av vård och omsorg. Vidare anser Skatteverket att enbart det förhållandet att vara ung, missbrukare eller ha stora skulder inte är tillräckligt utan det måste finnas individuella beslut om boende med särskild service och omsorg. Det är inte tillräckligt att kommunen tecknar ett förstahandskontrakt med privata fastighetsägare på en lägenhet för att den enskilde inte själv kan göra detta. Av kommunens inkomna handlingar framgår att de boende har tillgång till personal i form av boendestödjare/socionomer som arbetar dagtid måndag-fredag. Vård och stödinsatser omfattar bl.a. stöd och motivation till att bibehålla drogfrihet och nykterhet, att skapa förutsättningar för progress gällande arbete och/eller studier, att återuppta kontakt med nätverk, att stötta i föräldrarollen och att ha meningsfulla fritidsaktiviteter. Det är inte tillräckligt enligt Skatteverket för att uppfylla kraven på stöd som ska bestå av inslag av vård och omsorg, i ett inrättat boende med särskild service i enlighet med ovan sagda. Det framgår inte av kommunens handlingar om det finns tillgång till någon personal, vård och omsorg till de boende i handikappbostäderna som upplåtits till funktionshindrade.

Överklagande

Kommunen överklagar och yrkar ersättning för sådana boendeformer som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket SoL med följande belopp, år 2006: 135 005 kr, år 2007: 160 074 kr + 347 639 kr. Till stöd för sin talan anför kommunen i huvudsak följande. I målet är det fråga om träningslägenheter och boenden för funktionshindrade. Båda typerna av boende är beviljade med stöd av 5 kap. 7 § tredje stycket SoL. Vård- och stödinsatserna består i att motivera biståndstagarna till drogfrihet och nykterhet, att skapa förutsätt-

ningar för arbete och /eller studier, att återupprätta ett socialt nätverk, att stötta i föräldrarollen och att ha meningsfulla fritidsaktiviteter. Biståndstagarerna för dessa boenden är funktionshindrade personer, personer med missbruk, ensamstående unga föräldrar med bristfälligt nätverk och unga vuxna som av olika anledningar varit föremål för socialtjänstens insatser. Personalen utgörs av tre boendestödare/socionomer som arbetar dagtid måndag-fredag. Biståndsbesluten innehåller bl.a. följande villkor: avståendet från besittningsrätt till lägenheten, krav på att följa upprättad handlingsplan där regelbunden kontakt även omfattar kontroll av boendet och ej valmöjlighet till utrustningstillval t.ex. säkerhetsdörr till lägenheten. Målsättningen med dessa insatser är att den biståndsberättigade i förlängningen ska godkännas av en hyresvärd för ett eget förstahandskontrakt. Av LEMK framgår att kommunen har rätt till ersättning från konton för de ökade kostnader som uppkommer vid hyra av lokal av sådana boendeformer som anges i lagen. De boendeformer som anges och som följaktligen berättigar kommunerna till ersättning är: boendeformer som omfattas av 5 kap. 5 § andra stycket och 5 kap. 7 § tredje stycket SoL samt 9 § 8 och 9 LSS. Dessa boendeformer utgör enligt ordalydelser undantag från avdragsförbudet för stadigvarande bostad i mervärdesskattelagen (1994:2009), ML. Lagstiftarens syfte med att klart ange de boendeformer som berättigar till ersättning var att uppnå entydiga regler. För de uppräknade boendeformerna ska rätt till ersättning föreligga oavsett om de är att betrakta som social omsorg eller som stadigvarande bostad i mervärdesskattehänseende. Genom den lagtekniska kopplingen till SoL och LSS ska Skatteverket och/eller kommunen inte behöva ta ställning till om boendena utgör stadigvarande bostäder eller social omsorg i ML:s mening. I samtliga fall av bistånd i form av sociala lägenheter ingår ett visst inslag av vård eller omsorg och det är enligt lagstiftaren, inte fruktbart att försöka precisera en viss andel som ska berättiga till ersättning. Den lagtekniska lösningen innebär att en klar åtskillnad görs mot lägenheter som inte är inrättade enligt SoL och LSS. Som exempel på lägenheter för vilka ersättning inte utgår angav lagstifta-

ren s.k. äldreköer. I dessa lägenhetsupplåtelser ingår en viss service, exempelvis trygghetslarm och hemtjänst. De utgör dock inte sådana lägenheter med särskild service eftersom det inte finns något åtagande för kommunen att tillhandahålla lägenheterna tillsammans med en viss grad av omsorg eller vård på det sätt som avses i SoL eller LSS. Det är ostridigt att de sociala lägenheterna utgör stadigvarande bostad. Men av laghänvisningen i LEMK till SoL och LSS framgår att det inte är Skatteverkets eller förvaltningsrättens uppgift att klassificera boendena som antingen stadigvarande bostäder eller social omsorg i mervärdeskattehänseende. Lagstiftaren har istället valt att göra alla boenden som är inrättade enligt kommunens åligganden i SoL och LSS som ersättningsberättigade. Självklart har kommunen innan den ådragit sig en kostnad gjort en noggrann utvärdering av om den enskilde personen är berättigad till bistånd i form av en social lägenhet. Således ligger alltid ett beslut om boende enligt SoL och LSS till grund för kommunens hyra av lokaler. Av det framförda framgår att kommunen endast upplåter lägenheter när vård-/omsorgsbehov enligt SoL eller LSS är uppfyllt och när beslut därom har fattats. Det går inte såsom Skatteverket synes mena, att ställa ett generellt krav på omfattningen av vård/omsorg som innefattas i aktuella boenden, utan det är i varje enskilt fall upp till kommunen att avgöra om boendet kvalificerar som boende enligt SoL eller LSS.

Skatteverkets yttrande

Kommunen har uppgivit att kommunen fattar beslut om bistånd i form av träningslägenheter och boende för funktionshindrade s.k. sociala lägenheter med stöd av 5 kap. 7 § tredje stycket SoL. Kommunen har tidigare kommit in med visst underlag i form av en sammanställning av handikappboende i bostadsrätter hyrda av kommunen och exempel på hyresavi för hyra av bostad till stöd för sin begäran om ersättning. Enligt Skatteverkets mening ska kommunen för att erhålla ersättning för hyra av lokal för vissa boendeformer ha individuella beslut om inrättande eller tillhandahållande

av omsorgsboende. Av de individuella besluten ska det på något sätt framgå att det är stöd i form av ett inrättat boende med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket SoL. Med stöd avses att det ska finnas ett inslag av vård och omsorg. Vilket innefattar bland annat att de boende ska varje tid på dygnet kunna erhålla de tjänster som krävs för att den boende ska kunna klara sin tillvaro och känna sig trygg och det ska finnas tillgång på personal som kan bedöma när det behövs social eller medicinsk vård samt svara för att sådan ges. Det primära för kommunen synes ha varit att erbjuda bostäder till personer som saknat möjlighet, av olika anledningar, att på egen hand teckna hyreskontrakt där inslaget av omsorg får anses ha varit begränsat. Det är inte tillräckligt att upprätta ett socialt boendekontrakt med de villkor som kommunen uppställt för att uppfylla kravet på inrättade bostäder enligt 5 kap. 7 § SoL. Skatteverket anser att det förhållandet att enskilda personer med missbruksproblematik, ensamstående unga föräldrar, unga vuxna och funktionshindrade behöver hjälp med boende inte är tillräckligt för att uppfylla kravet på inrättat boende med särskild service. Inte heller det förhållandet att de enskilda personerna behöver stöd och motivation för att behålla drogfrihet och nykterhet, att skapa förutsättningar för progress gällande arbete och/eller studier, att återuppta kontakt med nätverk, att stötta i föräldrarollen och ha meningsfulla fritidsaktiviteter är tillräckligt för att uppfylla kravet på inrättat boende med särskild service. Vad avser de handikappanpassade av kommunen ägda bostadsrätterna framgår inte annat än att hyresgästen hyr dessa lägenheter men inte vad stödinsatserna består av.

Kommunens svar

Trots Skatteverkets hänvisning till förarbetsuttalanden avseende införandet av LMK och motivet bakom ersättningen för boendeformer enligt SoL och LSS tycks Skatteverket inte lägga vad som däri anges till grund för sin bedömning. Av de avsnitt som Skatteverket återgivit framgår att det handlar om att inrätta ett boende som beaktar den enskildes rätt till frihet och integ-

ritet. Vidare framgår tydligt av nämnda uttalanden att det inte alls som Skatteverket synes göra gällande ska vara fråga om ett boende av institutionell karaktär. Den tolkning som Skatteverket gör beträffande nu aktuella boenden tycks innebära att det endast är institutionellt boende som berättigar till ersättning. En sådan tolkning vinner enligt kommunens bedömning inte stöd i vad som anförts i förarbetena till nu aktuell lagstiftning och synes inte heller ligga i linje med det syfte som lagstiftaren velat åstadkomma. Om bestämmelsen endast skulle syfta på institutionellt boende som Skatteverket synes göra gällande uppkommer enligt kommunen knappast den gränsdragning som lagstiftaren avsett att undanröja. Kommunen vidhåller således att det belopp för vilket ersättning har yrkats avser boende inrättat för att ge den vård och omsorg till vissa personer som kommunen enligt lag är ålagd att inrätta. Kommunen har fattat beslut om att boende enligt SoL/LSS ska inrättas. Följaktligen uppfyller kommunen de i LEMK uppställda kriterierna för att erhålla ersättning för hyreskostnader för dessa boenden.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

Av 2 § LEMK framgår att kommuner efter ansökan har rätt till ersättning från kontona för ingående mervärdesskatt enligt ML som inte får dras av enligt den lagen. Vidare framgår, såvitt nu är aktuellt, att vad som sägs om ingående mervärdesskatt som inte får dras av enligt ML även gäller sådan ingående mervärdesskatt enligt ML för vilken rätt till återbetalning enligt samma lag inte föreligger.

Enligt 5 § LEMK har kommunen efter ansökan rätt till ersättning från kontona för de ökade kostnader som till följd av bestämmelserna om mervärdesskatt uppkommer vid upphandling av verksamhet inom sjukvård, tandvård, social omsorg och utbildning samt vid hyra av lokal för sådana boendeformer som avses i 4 §. Rätt till ersättning föreligger också när kommu-

nen och landstinget lämnar bidrag till näringsidkare för dennes verksamhet inom nämnda områden.

Av 4 § LEMK framgår att vid utbetalning av ersättning enligt 2 § tillämpas vissa bestämmelser i ML. Bestämmelsen i 8 kap. 9 § första stycket 1 ML ska dock inte tillämpas i fråga om sådana boendeformer som anges i 5 kap. 5 § andra stycket och 5 kap. 7 § tredje stycket SoL samt 9 § 8 och 9 LSS.

Enligt 8 kap. 9 § första stycket ML framgår att avdrag inte får göras för ingående mervärdesskatt som hänför sig till stadigvarande bostad.

Av 1 § förordning (2005:811) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner och landsting framgår att ersättning enligt 5 § LEMK lämnas med sex procent vid upphandling och bidragsgivning eller, om det framgår att viss del avser lokalkostnad, med arton procent för denna del och fem procent för resterande del.

Av 5 kap. 7 § SoL framgår att socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd.

Kommunen ska inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.

Förarbeten

Av förarbetena (prop. 1997/98:153) framgår att hänvisningen i LMK till avdragsförbudet i ML för ingående mervärdesskatt avseende stadigvarande bostad innebär att ersättning för ingående mervärdesskatt inte medges i de

fall den avser stadigvarande bostad. Kommunens kostnader för lokaler för vård och omsorg berättigar däremot till ersättning för ingående mervärdesskatt från kommunkontosystemet. Det har därför stor betydelse för kommunerna om en lokal är att hänföra till stadigvarande bostad eller vård och omsorg. Vad som ryms i begreppet stadigvarande bostad har visat sig vara svårtolkat när det gäller kommunens tillhandahållande av bostäder som innefattar ett visst mått av omsorg. Enligt regeringens mening är det angeläget att reglerna för kommunkontosystemet är entydiga och att det klart framgår i vilka fall som rätt till ersättning för mervärdesskatt föreligger (anförd prop. s. 10). Förtydligandet bör ske genom att det i reglerna för i vilka fall mervärdesskatt ersätts från kommunkontosystemet införs en bestämmelse som anger vilka boendeformer som ska berättiga till ersättning för ingående mervärdesskatt. En sådan regel är ändamålsenlig och enkel att tillämpa. Regeringens förslag innebär att en koppling görs till de boendeformer som regleras i 20 och 21 §§ SoL och 9 § 8 och 9 LSS. För dessa boendeformer bör rätt till ersättning från kommunkontosystemet föreligga oavsett om de är att betrakta som social omsorg eller som stadigvarande bostad. Någon prövning av om det är fråga om stadigvarande boende eller inte behöver således inte göras i dessa fall. De oklarheter som i dag finns beträffande gränsdragningen mellan stadigvarande bostad och vård eller omsorg för servicehus, gruppboendestäder, ålderdomshem och sjukhem som regleras i SoL skulle därmed försvinna i kommunkontosystemet (anförd prop. s. 11).

Vidare framgår att nu aktuella bestämmelser om möjlighet till högre ersättningsnivå såvitt avser mervärdesskatt hänförlig till lokaldel, tillkom i samband med att rätten till ersättning sträcktes ut till att även omfatta ingående mervärdesskatt avseende sådana boendeformer som reglerades i 20 och 21 §§ i den tidigare socialtjänstlagen (1980:620), SoL, samt i 9 § 8 och 9 LSS. Såvitt gäller kommunens avdragsrätt uttalade regeringen följande (anförd prop. s. 12). Det avgörande för rätten till återbetalning är enligt förslaget

om mervärdesskatten avser ett sådant boende som anges i SoL eller LSS. Kommunen bör vid behov kunna styrka detta genom att uppvisa ett beslut att inrätta en sådan särskild boendeform som anges i någon av lagarna eller ett beslut om att tillhandahålla en sådan boendeform. I författningskommentarerna uttalade regeringen vidare att kommunen bör vid behov utöver en faktura där mervärdesskatten framgår kunna visa att mervärdesskatten avser en sådan boendeform som anges i lagrummet (anförd prop. s. 22).

Av prop. 2000/01:80 s. 166 framgår att 20 och 21 §§ i den tidigare SoL motsvaras av nuvarande 5 kap. 5 och 7 §§ SoL. Endast språkliga ändringar har gjorts.

Förvaltningsrättens bedömning

Syftet med det s.k. kommunkontosystemet är att åstadkomma konkurrensneutralitet mellan verksamhet som drivs i kommunal regi och sådan som upphandlas från privata entreprenörer. Bestämmelserna har till syfte att kompensera kommuner för merkostnader till följd av s.k. dold mervärdesskatt.

I mervärdesskattelagen framgår att ersättning för ingående mervärdesskatt inte medges i de fall den avser stadigvarande bostad. Kommunens kostnader för lokaler för vård och omsorg berättigar däremot till ersättning för ingående mervärdesskatt från kommunkontosystemet. Av LEMK framgår att en kommun har rätt till ersättning för ingående mervärdesskatt i fråga om sådana boendeformer som anges i 5 kap. 5 och 7 §§ SoL samt 9 § 8 och 9 punkten LSS. Vidare framgår av förarbetena att avgörande för rätten till återbetalning är om mervärdesskatten avser ett sådant boende som anges i SoL eller LSS. Kommunen bör vid behov kunna styrka detta genom att uppvisa ett beslut att inrätta eller tillhandahålla en sådan särskild boendeform.

Kommunen har anfört att beslut fattats om att boende enligt SoL ska inrättas och att kommunen därför uppfyller de uppställda kriterierna i LEMK för att erhålla ersättning för hyreskostnaderna. För att kommunen ska kunna erhålla begärd ersättning för hyra av vissa boendeformer ska kommunen kunna visa att det rör sig om sådana boenden som uppges i 5 kap. 7 § tredje stycket SoL. Kommunen har inte visat några beslut och inte heller på annat sätt styrkt att det rör sig om sådana boenden som enligt LEMK ger rätt till ersättning för ingående mervärdesskatt. Kommunen har följaktligen inte rätt till någon ersättning för ingående mervärdesskatt på dessa boenden. Förvaltningsrätten avslår därför överklagandena.

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår överklagandena.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 3109/1c).

Peter Krantz
f.d. rådman

I avgörandet har även nämndemännen Sven-Inge Persson, Per Bergman och Gun Hansson deltagit. Enhälligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen fordras att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Om en part har överklagat beslutet får även motparten ge in ett överklagande, trots att den gällande tiden för överklagande gått ut. Ett sådant (anslutnings-) överklagande ska ges in inom en månad räknat från utgången av den tidigare överklagandetiden. Ett anslutningsöverklagande förfaller om det första överklagandet återkallas eller av annan anledning förfaller. Även när det gäller anslutningsöverklagande krävs prövningstillstånd.

Skrivelsen med överklagande ska undertecknas av klaganden eller dennes ombud och ges in i original samt innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen härför
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.